

Ekologiskt – naturligtvis!

INFORMATION OM DEN FINLANDSSVENSKA EKOLOGISKA BRANSCHEN

EkoNu!
EKOPROJEKT FÖR SVENSKFINLAND

YÅ!
Yrkesakademin
i Österbotten

Statsrådet ska arbeta aktivt för att öka andelen ekologiska livsmedel

Sida 3

Därför valde vi eko!

Sida 8

Södertälje kommun satsar på ekologiskt i storköken

Sida 5

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Närings-, trafik- och miljöcentralen

Ledare

Framtiden ser ljus ut!

Nyligen lyssnade jag tillsammans med andra aktiva idrottande ungdomar, tränare och ledare på en kostrådgivare som föreläste om variationsrik och äkta – basmat. Jag blev speciellt glad eftersom föreläsaren lyfte fram att råvarorna bör vara ekologiskt odlade.

Ett nytt bevis för att intresset för ekologiskt är stort och ökar kontinuerligt. Inte bara bland konsumenterna och media utan också bland unga jordbruksstudenter. Jag börjar i allt högre grad tro att vi kan uppnå målen i regeringsprogrammet som strävar efter att höja andelen ekologiskt fram till 2020.

Tidningen du nu håller i din hand är ett led i den process som pågår i hela västvärlden men framförallt i vårt eget land: Att öka produktionen och konsumtionen av ekologiska produkter.

När projektet EkoNu startade för tre år sedan var den ekologiska konsumtionens andel endast en procent i Finland. Nu är den glädjande nog cirka två procent, men ökningen består tyvärr till stor del av importerade produkter.

Vår uppgift som producenter inom SLC och MTK är att odla de produkter som konsumenterna vill ha. Det är de finländska producenterna som ska tillgodose konsumenternas behov av ekologiska råvaror och produkter – och här kommer projekt EkoNu in i bilden.

Tidningen bjuder bland annat på aktuell jordbrukspolitik och exempel på vad som gjorts inom projektet EkoNu; bl.a. sortförsök och direktförsäljningsmodellen REKO. Vi träffar också flera ekoodlare och -producenter som berättar varför de sadlade om till eko.

En röd tråd är att eko har medvind – och att framtiden ser ljus ut!

Steve Nyholm.
Foto: Petra Långfors

Hoppas du får nödvändig information och inspiration av den här tidningen. Att övergå till ekologisk odling brukar jag jämföra med ungdomsträning inom friidrott. När man en gång drillats upp till en nivå så är det sen lättare att utföra basträningen.

Steve Nyholm
Ordförande i SLC:s ekoutsnitt
och EkoNu:s styrgrupp

Ekologiskt – naturligtvis!

Tidningen ges ut av

YA! Yrkesakademien i Österbotten
Campus Kungsgården
Kungsgårdsvägen 30 A. 65380 Vasa
Tfn (06) 324 20 00

Ansvarig utgivare

Utvecklingschef Kenneth Heimdahl

Redaktör

Foto om inget annat anges

Christoffer Thomasfolk
Tfn 050 353 20 18

Redaktionsråd

Ann-Sofi Ljungqvist
Rikard Korkman
Bjarne Mara
Steve Nyholm
Magnus Selénus
Thomas Snellman
Micaela Ström
Mikael Söderholm
Bjarne Westerlund

Ombrytning

YA! Petra Långfors
och YA! Annika Holm

Omslagsfoto

Från Norrbro ekogård i Övermark.
Foto: Kasper Gustafsson.
Från Södertälje kommun.
Foto: Sandra Vesterdahl.

Upplaga

8000 ex

Tryck

Oy Botnia Print Ab Karleby 2014

EkoNu!

EKOPROJEKT FÖR SVENSKFINLAND

För att möta den växande efterfrågan på ekoprodukter strävar EkoNu! efter att öka intresset för ekologisk produktion.

Projektets planerade verksamhet

”EkoMentorskap”, informationsförmedling, utveckling av samarbete och -ringar, kompetenshöjning, startande av demonstrationsodlingar samt samarbete med nationella och internationella aktörer inom den ekologiska näringen. Projektets verksamhetstid är 1.1.2012–31.12.2014.

Målgrupp

I huvudsak svenskspråkiga jordbruks- och ekoproducenter i regionerna Österbotten och Nyland.

Projektägare och finansiärer

YA! Yrkesakademien i Österbotten är projektägare och finansiärer är NTM-centralerna i Österbotten och Nyland med medel från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU).

Den planerade verksamheten baserar sig på fakta och åsikter som kom fram i förundersökningsprojektet Eko.nu (YA!).

De bakomliggande organisationerna

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund r.f.
Österbottens svenska producentförbund r.f.
Nylands svenska producentförbund r.f.
Åbolands svenska lantbruksproducentförbund r.f.
Ålands producentförbund r.f.
Yrkesakademien i Österbotten

Samarbetspartners

Österbottens och Nylands Svenska lantbruks-sällskap, Finska Hushållningssällskapet o. övr. ProAgria enheter, ProLuomu r.f., Luomuliitto, Foodia/Dynamo, Bra mat i Västnyland/Novia, Finlands svenska Marthaförbundet.

Kontaktuppgifter

Ann-Sofi Ljungqvist, tfn 044-750 32 20
ann-sofi.ljungqvist@yrkesakademien.fi

Micaela Ström, tfn 044-380 77 71
micaela.strom@nsl.fi

Thomas Snellman, tfn 040-827 35 49
thomas.snellman@multi.fi

Läs mera på www.ekon.fi.

Ekologiska sektorn har politisk medvind

Statsrådet ska arbeta aktivt för att öka andelen ekologiska livsmedel på marknaden. Projektet - som har reserverade medel på cirka 1,6 miljoner euro - beskrivs som ett av de viktigaste för de kommande åren.

Eko har onekligen politisk medvind och läget ser bra ut. Om satsningen lyckas kommer det att ske en hel del förändringar de kommande åren, säger Rikard Korkman, ombudsman för SLC och medlem i EkoNu:s styrgrupp.

Han har bekantat sig med ett principbeslut i statsrådet om en satsning på utvecklingsprogrammet ”Mera eko!”. Ett program som kan beskrivas som en förlängning av regeringsprogrammet från 2011 som också gav ett starkt stöd till den ekologiska sektorn.

– Statsrådet beskriver utvecklingsprogrammet som ett spetsprojekt och har reserverat ytterligare 1,58 miljoner euro i anslag för att förverkliga och genomföra tidigare planer och program. Det visar att regeringen menar allvar, säger Korkman.

Orsaken till satsningen är att regeringen ser ekologiska och lokalproducerade livsmedel som en tillväxtbransch. Marknaden växer och konsumenternas efterfråga ökar. Problemet är att nuvarande inhemska produktion inte är tillräcklig för att tillgodose behovet.

– I dag är över fyrtio procent av de ekologiska livsmedlen i Finland importerade och regeringen ser därför att det finns utrymme att öka den inhemska produktionen av ekologiska livsmedel. Att vi själva försöker ta tillvara den här möjligheten tycker jag är på sin plats.

Det går åt rätt håll

Det stora målet är att öka andelen ekologisk odling till 20 procent fram till 2020. Ett mål som har goda möjligheter att uppfyllas om den positiva trenden fortsätter. De senaste åren har den ekologiska odlingsarealen ökat och 2012 utgjorde den 198 000 hektar, vilket är drygt 9 procent av den totala arealen.

– Det går åt rätt håll, men det stora problemet är att vi inte i tillräckligt stor utsträckning tar tillvara den ekologiska råvaran och vidareförädlar den till ekoprodukter. En stor del försvinner till den konventionella sidan.

Ett bevis för det är att andelen ekologiska livsmedel i detaljhandeln var endast 1,6 procent. Det är att jämföra med Danmark där samma siffra var 8 procent.

Rikard Korkman.
Foto: Luomuliitto/arkiv

– För att bryta den trenden måste marknadskanalerna utvecklas så att råvaror som uppfyller kraven för eko också kommer ut som ekoprodukter i slutändan. Som det är nu slösas mycket pengar bort, konstaterar Korkman.

Att bryta trenden är också något som är syftet med statsrådets utvecklingsprogram. I faktarutan kan du läsa om några av de föreslagna åtgärderna för att på sikt öka det inhemska utbudet av ekologiska livsmedel. ▀

Axplock ur regeringens utvecklingsprogram för ekosektorn

- För att stärka den goda tillväxttrenden inom den ekologiska produktionen ska det avsättas nödvändiga anslag för förbindelserna om ekologisk produktion
- Husdjursgårdarna ges hjälp med att gå över till ekologisk produktion genom att man bl.a. utvecklar villkoren för investeringsstöd
- Självförsörjningsgraden för ekologiskt proteinfoder höjs så att den motsvarar behoven inom den växande husdjursproduktionen
- Rådgivning i livsmedelslagstiftning och spridning av framgångsrika handlingsätt (= goda praxis) för småföretag förbättras
- Uppsamling och logistik av inhemska ekologiskt producerade livsmedel utvecklas genom ökat samarbete mellan producenter
- Upphandlingslagstiftningen utvecklas och kvaliteten av rådgivningen i upphandlingsprocesserna förbättras och görs mera heltäckande i samarbete med kommunsektorn
- Kommuner uppmanas att öka andelen ekologiska råvaror i upphandlingar och att inkludera besluten om främjande av ekologiska livsmedel i strategierna
- Konsumenterna och storkökens medvetenhet om produktionsmetoder vid ekologisk produktion och om ekomärken förbättras

(Källa: Regeringens program för utveckling av ekobranschen och målen för utvecklingen fram till år 2020.)

Utredning

Eko lönsammare i många fall

Funderar du på att sadla om från konventionell till ekologisk odling? Det kan i många fall löna sig, visar en undersökning. I synnerhet om det finns tillgång till kreatursgödsel.

Krister Hildén.
Foto: Henrik Lassas

Högre stöd, lägre rörliga kostnader och bättre pris för produkten. Det är några faktorer som talar för att det i många fall kan löna sig att lägga om från konventionell till ekologisk spannmålsodling. Det visar en utredning av Krister Hildén, ekonomirådgivare vid Nylands Svenska Lantbrukssällskap.

– Det finns en rad faktorer som kan motivera en övergång till ekologisk odling och produktion och min utredning visar att en ekologisk spannmålsgård som har tillgång till kreatursgödsel kan nå mycket goda resultat i jämförelse med till exempel en konventionell gård, säger Hildén.

I undersökningen har han utgått från statistik över medelskördar och priser för olika grödor och räknat ut täckningsbidraget för tre olika gårdar: en ekologisk gård med grön gödsling, en konventionell gård och en ekologisk odling med kreatursgödsel.

I modellkalkylen simuleras gårdar som odlar spannmål på hundra hektar. Täckningsbidraget visar resultatet efter att olika typer av rörliga kostnader dragits bort.

– I samtliga fall har den ekologiska gården som har tillgång till kreatursgödsel det överlägset bästa täckningsbidraget. Orsaken är att

skördarna blir betydligt bättre om man har möjlighet att gödsla med sväm, säger Hildén.

135 000 euro

I modellkalkylen för en ekologisk odling med grön gödsling är täckningsbidraget A för hela gården 95 832 euro. Samma siffra för den konventionella är 94 879 medan den ekologiska odlingen med kreatursgödsel uppvisar ett täckningsbidrag på 135 469 euro.

– Jag räknade också med ett fall där jag för den konventionella gården höjde medelskörden per hektar med 500 kilo. Det gjorde jag för att det finns gårdar som har bättre skördar än de siffror jag utgick ifrån.

– Höjningen förbättrade täckningsbidraget för den konventionella gården till 105 057 euro, säger han.

Vikten av ekostödet blir tydligt i modellkalkylen utan stödet ifråga. Då sjunker täckningsbidraget för den ekologiska gården med grön gödsling till 81 732 euro men den med kreatursgödsel har fortsättningsvis det bästa resultatet på 122 369 euro.

– Räknar man med en djurproduktion som också får ekostöd för djur kan resultatet bli ännu bättre. Då höjs ekostödet med 126 euro per hektar till 270 euro per hektar, säger Hildén.

Krister Hildén poängterar att det är fråga om kalkyler och att varje enskild gård som står inför ett val måste fatta ett beslut om en eventuell övergång utgående från den egna situationen.

– Har man en fungerande konventionell produktion och inte står inför några stora investeringar eller förändringar kan det löna sig att fortsätta som tidigare. En eventuell övergång till ekologisk produktion måste utredas från fall till fall.

– Men något som talar för att intresset för eko kan öka är att priserna i dag är en på en betydligt högre nivå än de konventionella, säger han. ▀

Micaela Ström tröskar provrutorna i Gammelby.
Foto: Bodil Lindqvist

Sortförsök för ökad kunskap

Vilka spannmålssorter kan lämpa sig för ekologisk odling? Den frågan försöker EkoNu få ett svar på genom att ordna de första officiella sortförsöken i Finland.

Inom det konventionella jordbruket har man i flera år ordnat sortförsök. Så kallade officiella försök som följer en godkänd standard för undersökningen av olika spannmålssorter. På den ekologiska sidan är det inte lika vanligt – fram till nu.

I snart två år har EkoNu i samarbete med Nylands Svenska Lantbrukssällskap ordnat sortförsök med spannmål. Det är fråga om de första standardiserade försöken inom ekologisk odling i Finland.

– I andra länder har man genomfört liknande försök, men inte i Finland. Därför var behovet av ekologiska sortförsök stort och i vår inleder vi det tredje året, säger Micaela Ström, projektkoordinator för EkoNu i Nyland.

Alla sorter har odlats på samma skifte och det sker fyra upprepningar av samtliga för att resultaten ska vara jämförbara. Av varje spannmål (vete, korn och havre) har det odlats 7-8 olika sorter och det är fråga om rena bestånd.

Hitta rätt sorter

Flera olika analyser av sorterna görs och man följer bland annat upp kvalitet och skördemängd.

– Syftet med försöken är att hitta sorter som kan passa för ekologisk odling. Att undersökningar görs är mycket viktigt eftersom tanken är

att den ekologiska arealen ska öka i framtiden. Det är också viktigt för vi som arbetar som rådgivare att ha information och kunskap att basera vår rådgivning på.

– Det får vi utifrån de här försöken, säger Ström.

EkoNu samarbetar också med Ålands Försöksstation på Åland som har haft ekoförsök ända sedan 1991. – Vi kan synkronisera försöken och jämföra våra resultat med de som görs på Åland. Samarbetet med dem kommer att fortsätta i sommar.

Trots att EkoNu har utfört sortförsök i två år är det för tidigt att dra några slutsatser om resultaten. Enligt Ström finns många faktorer som kan påverka försöken.

– Vädret påverkar mycket och det kan vi inte styra. Därför krävs flera år av forskning för att kunna få fram pålitligt fakta.

Men all information vi samlat hittills finns tillgängligt på webben och alla som har ett intresse kan gå in på EkoNu:s webbsida och ta del av de preliminära resultaten.

– Vi har också ordnat fältbesök för odlare som får komma ut till försöken och bekanta sig med resultaten. Utifrån dem får de dra egna slutsatser och utbyta tankar och idéer med andra odlare. ▀

Odlare kombinerade flera olika grödor i Österbotten

Läs mera på www.ekonu.fi.

Det går bra att kombinera flera olika spannmål med proteingrödor. Det visar resultaten från förra årets observationsskiften som ordnades i EkoNu:s regi.

Johan Erik Påfs berättar om sin växtföljd åt bl.a. Jan-Olof Johnsson.
Foto: Ann-Sofi Ljungqvist

En stor del av de ekologiska husdjursproducenterna i Österbotten har av tradition odlat havre med ärtbladningar. En skörd rik på protein som används som foder i den egna produktionen.

– Men det är också möjligt att blanda in andra spannmål än bara havre. Har man till exempel ekologisk svinproduktion kan det vara skäl att också prova på att odla korn med proteingrödor. Alternativen är många, säger Ulrika Wikman, ekoväxtodlingsrådgivare vid Proagria Lantbrukssällskapet.

Förra odlings säsongen koordinerade hon observationsskiften inom ramen för projektet EkoNu. Projektet Klimatsmart odling var delarrangör. Tre ekodlare – Peter Thölix i Korsholm, Peter Kengo och Thomas Jakobsson i Nykarleby – medverkade och samtliga hade olika blandningar fördelade på vardera tre skiften.

Odlarna hade själva ansvaret för odlingsarbetet och under hela växtperioden gjordes observationer i form av bilder och uppföljningar som har uppdaterats på webben.

– Informationen från resultaten har varit tillgängliga och syftet har varit att sprida information till lalla som är intresserade. Resultaten visar att det går bra att odla flera olika blandningar och att det är viktigt för skörderesultatet att använda rätt grödor beroende på markbördighet och jordart.

– Har man en varierad bördighet på skiftet får man jämnare bestånd och odlingen hålls renare och ande-

len ogräs blir mindre, förklarar Wikman.

Ett annat syfte än att provodla olika blandningar har varit att lyfta fram information om vad som odlas var i landskapet.

– Vi hoppas att ekodlare ska hitta varandra så att ekogrödan inte försvinner till den konventionella sidan efter skörden. Till exempel att en ekologisk spannmålsodlare kan fungera som foderproducent för en ekologisk husdjursgård, säger hon.

I somras ordnades fältdagar på observationsskiftena för allmänheten. Då kunde alla som hade intresse av informationen ta sig en titt och utbyta tankar och idéer.

– Förra årets satsning på observationsskiften blev lyckad och vi kommer att ordna det igen i år. Men var och hur det blir är oklart, säger Wikman. ▀

Maten är ekologisk till 43 procent

Det låter kanske omöjligt. Att satsa på ekologiskt utan att det blir dyrare.

Men det går – och Södertälje kommun i Sverige har lyckats. Sverige brukar alltid ligga några steg före Finland, brukar det heta. Det stämmer åtminstone gällande satsningar på ekologiskt och om Södertälje används som exempel. Andelen ekologiska råvaror av maten i kommunens storkök är i dag uppe i hela 43 procent.

– Om vi är stolta? Det är klart att vi är. Vårt matbeteende har stor inverkan på miljö och klimat och genom satsningen tar vi ansvar, säger Sara Jervfors, kostchef för Södertälje kommun.

Satsningen tog fart redan i början av 2000-talet då kommunen beslöt att använda måltiden som ett verktyg för hållbar utveckling. Några år senare påbörjade Jervfors arbetet att utforma en kostpolicy.

– Det har varit mycket viktigt att vi har fastställt ett kostpolitiskt do-

Kostchef Sara Jervfors.
Foto: Sandra Vesterdahl, Södertälje kommun

kument. Det har gett oss ramar att jobba inom och tydliga mål som vi strävar efter att uppfylla. Utan en kostpolicy skulle vi inte ha kommit så här långt, menar Jervfors.

I egenskap av kostchef har Jervfors förändrat hela organisationen som omfattar cirka 230 anställda. Några av de många åtgärder som har vidtagits har varit att förbättra planeringen, höja kompetensen och få tydliga avtal för livsmedelsinköp.

”Centralkök sparar inte pengar”

En annan viktig förändring är att man gick från centralköksmodellen och satsade i stället på att samtliga skolor ska ha egna kök där det tillreds mat från grunden.

– Många tror att det är billigare att ha några centralkök, men så är det inte. Genom att laga maten i flera kök ute i skolorna minskar transportkostnaderna och planeringen förbättras. Matsvinnet minskar också betydligt, säger hon.

Därför har Södertäljes satsning på att öka andelen ekologiskt inte blivit dyrare. Kostnaden per portion – elva kronor – har varit densamma trots att priserna på den ekologiska maten har skjutit i höjden.

– Vi har optimerat verksamheten och det har gjort att vi har kunnat satsa mera på kvalitet. Vi har också förändrat användningen av råvarorna och andelen grönsaker har ökat mycket.

Jervfors poängterar att Södertälje har ett pedagogiskt ansvar att lära eleverna vad som är bra mat. Men den biten går inte alltid hem hos barnen och ungdomarna som äter skol-luncherna.

– En undersökning i årskurs åtta visar att endast 43 procent är nöjda med maten. Det är vi inte nöjda med men andra faktorer – som att skolmaten allmänt har en negativ bild – spelar troligen in på resultatet.

Vilka råd ger du finländska kommuner som vill öka andelen ekologiskt?

– Det är mycket viktigt att ha en bred politisk förankring och ha ett tydligt styrdokument med hur satsningen ska ske och vilka mål man har. Sedan krävs det hårt arbete, säger Jervfors. ▀

De stora förändringarna sker nästa år

Nästa år tas ekostödet bort från miljöstödsprogrammet och blir ett eget stödsystem. Det innebär en del förändringar gällande kraven för att få stödet. I år fortsätter det mesta som tidigare - och det är fortfarande möjligt att ingå nya ekoavtal eller förlänga befintliga.

Bjarne Westerlund.

Nylands svenska producentförbund, NSP.

Det har varit bråda tider för Westerlund som under vintern har varit SLC:s representant i Jord- och skogsbruksministeriets arbetsgrupp som förberett Finlands förslag för ekologisk produktion till den nya programperioden. Förslaget behandlades i statsrådet i mitten av mars. -Vi har inga garantier för att Finland får igenom sina egna förslag. Men vi har utarbetat förslagen i enlighet med EU:s direktiv och gällande delen som omfattar ekologisk odling och produktion utgår vi ifrån att det inte blir fråga om stora förändringar när programmet fastställs av EU-kommissionen, säger han.

Ingå avtal nu

Trots att ramarna och villkoren för nästa år fortfarande är oklara i detalj är det möjligt att ingå nya ekoavtal för det här året eller förlänga befintliga.

- I år ska arrendekontrakten fortfarande förnyas för fem år och samma villkor gäller nu som tidigare. Eftersom villkoren kvarstår råder jag alla som tänker lägga om till ekologisk odling i år att gå utbildningen och anmäla sig till kontrollsystemet.

De kraven gäller fortfarande för att kunna ingå ekoavtal.

Nästa år sker en del strukturella förändringar, den största är att ekostödet tas bort ur miljöstödsprogrammet och bildar ett eget stödsystem. Budgeten för ekostödet blir också större än tidigare.

- På grund av att Finland har som mål att öka ekoarealen till 20 procent har man beräknat att det kommer att behövas mera pengar för kommande period.

- Stödet per hektar kommer troligen också att öka och på så sätt kan man hävda att den ekologiska sektorn har medvind, säger Westerlund.

Förbindelse - inte avtal

En annan förändring gällande villkoren för ekostödet från och med 2015 är att man ingår en förbindelse i stället för avtal om ekologisk produktion. Samtidigt försvinner kravet på femåriga arrendekontrakt.

- Det är upp till jordbrukaren att följa med så att förbindelsen, som görs för 5 år, uppfylls och det kan också bli möjligt att byta förbindelseskiften med andra ekoodlare.

- Gällande frilandsodling är kravet för stödet att minst en hektar odlas ekologiskt. Husdjursstödet kom-

mer inte att ändras nämnvärt, men gårdens djurtäthet måste uppgå till minst 0,3 de/ha, säger han.

Eftersom Finland strävar efter att höja andelen ekologisk produktion är förhoppningen att alla som odlar ekologiskt gör det på hela arealen. En annan förhoppning från statens sida är att ekologiska odlare är med i miljöstödsprogrammet - något som blir frivilligt från och med nästa år.

- Avsikten är att det ska vara möjligt och ekonomiskt intressant för alla ekologiska gårdar att vara med i det nya miljöersättningsprogrammet trots att stödnivån för basmiljöersättningen och tilläggsåtgärder minskar.

Minimera hindren

Enligt Westerlund har utgångspunkten för arbetsgruppen varit att Finland inte ska ställa striktare nationella krav än de som EU förutsätter. Han är i slutändan relativt nöjd med förslagen som har inlämnats.

- Många ekologiska producenter är trötta på övervakning och villkor och vi har arbetat för att den nya programperioden inte ska sätta mer käppar i hjulen för ett ökat intresse för ekologisk produktion. ■

Ar 2014 blir något av ett mellanår präglad av viss osäkerhet för de ekologiska producenterna. Orsaken är att det politiska arbetet med EU:s programperiod för 2014-2020 har dragit ut på tiden och träder i kraft först nästa år.

- Reglerna för ekologisk odling och produktion är därför samma i år som tidigare och de stora förändringarna sker först 2015 när det nya programmet börjar gälla, säger Bjarne Westerlund, verksamhetsledare för

Har du planer på att gå över från konventionellt till ekologiskt jordbruk?

☑ Vad bör jag tänka på?

Det är viktigt att i ett tidigt skede kontakta din ekologiska rådgivare och bekanta dig med litteratur och annan information om ekologisk odling. Att diskutera med andra ekologiska odlare är också en fördel.

Om du fortfarande vill sadla om är nästa steg att delta i en grundkurs. Det är en fem dagar lång kurs som är obligatorisk för att göra ekoavtal. Under kursen får du ingående information om kraven på växtföljd och hur din personliga ekoplan kan utformas.

☑ Vad är växtföljd?

Inom ekologiskt jordbruk används ingen konstgödsel. I stället sköts t.ex. kväveförsörjningen med baljväxter i odlingen i lämplig mängd, vilket då framgår av den växtföljd som uppgörs för gården. Kravet är att minst 30 procent i växtföljden utgörs av baljväxter. Baljväxter, till exempel klövervallar, ärter och åkerbönor, samlar kväve till marken.

Varje ekologisk gård har en individuell plan för växtföljden. Den kan du göra själv men för nya odlare är det ofta bra att ta hjälp utifrån. Det finns bestämda krav för växtföljden och i planen, som godkänns för fem år, beaktas också växtskyddet.

☑ Hur länge tar omläggningen?

Att gå över till ekologiskt tar i praktiken tre år. Omläggningen görs under 1, 2 eller 3 års tid och kan i vissa fall även ske stegvis. De två första åren är så kallade omläggingsår under vilka man kan ha en inledande gröngödsling, det vill säga att odla baljväxter. Det tredje året har du rätt att marknadsföra produkterna som ekologiska.

☑ Vad händer med stöden?

Ekoavtalet är ett specialmiljöstödsavtal som ansöks i samband med vårens stödansökan och är i kraft i fem år. Det innebär att du får ekostödet på 141 euro per hektar från första omläggingsåret. Ingår ekologisk animalieproduktion är stödet högre beroende på djurmängd och areal.

Avtal innebär också minst en årlig eko-granskning av en utomstående granskare. Efter godkänd granskning har man rätt att saluföra sina produkter som ekologiska sedan omläggningen är gjord.

☑ Hur motverkas uppkomst av ogräs?

Det är som bekant förbjudet inom ekologisk odling att tillämpa kemisk bekämpning. I stället är det mekanisk ogräsbekämpning, växtföljd och goda

REKO-modellen blev en succé

Direktförsäljning av ekologiska och lokalproducerade råvaror. Utan mellanhänder. REKO-modellen har gjort succé i Österbotten och sprids nu till andra delar av landet.

Det kunde vara en scen tagen ur en klassisk gangsterfilm: En mörk regnig kväll och en hop människor samlas på en parkering. Fem, sex bilar anländer, bakluckor öppnas och påsar med okänt innehåll byter ägare. Det hela är över på några minuter.

Men i det här fallet sker inget kriminellt. Tvärtom. Vi befinner oss på Optimas parkering i Jakobstad där den lokala REKO-närmarksringen har ett av månadens två utdelningstillfällen. Producenter kommer lastade med färska ekologiska och lokalproducerade råvaror som delas ut till konsumenterna.

– Det är ungefär så här REKO-modellen fungerar i praktiken. En träff räcker några minuter eftersom en del av varor är beställda och betalda på förhand, berättar Thomas Snellman.

Gör skriftliga avtal

REKO (rättvis konsumtion) är en avtalsmodell för handel mellan producent och konsument. En handel som baseras på att konsumenterna gör ett skriftligt köpeavtal för en viss tidsperiod med producenterna.

– På det här viset minskar avståndet mellan producent och konsument som till ett förmånligt pris kan köpa färska råvaror på grund av att det inte finns några mellanhänder. Det innebär också att producenterna kan ta ut ett bättre pris, förklarar Snellman.

Det var han som kom i kontakt med modellen under ett besök i Frankrike. Snellman beslöt sig att lansera idén i Österbotten tillsammans med projektet EkoNu och Foodia och resten är – som man säger – historia.

Konceptet kan enbart beskrivas som en succé. Förutom i Jakobstad finns en närmarksring i Vasa och båda har ungefär tio aktiva producenter vardera. Listan över olika produkter som förmedlas är lång och består av bland annat ekologiska grönsaker, potatis, kött, ägg, färska kryddor och bröd.

Kommunicerar på webben

Beställningar sker antingen genom direktkontakt mellan konsument och producent eller på till exempel det sociala nätverket Facebook där grupperna har en egen sida som är öppna för medlemmarna. Grupperna på Facebook har närmare två-

Familjen Simon Gripenberg hämtar ekologisk potatis.
Foto: Jonas Harald

hundra medlemmar vardera.

– Det sker en kontinuerlig kommunikation på Facebook där producenterna kan meddela vad som bjuds ut och konsumenterna kan beställa. Det fina med REKO är att modellen fungerar nästan av egen kraft, säger Snellman.

Enligt beräkningar har närmarksringarna i Österbotten förmedlat varor till ett värde av cirka 80 000 euro under det första halvåret. Utsikterna inför årets direkthandel är mycket goda.

– Jag tror den siffran överträffas betydligt i år för nu vet både konsumenterna och producenterna att konceptet fungerar. Det finns utrymme att

växa och jag tror vi får med en del nya producenter under det här året.

REKO-modellen har spridits och nyligen bildades nya närmarksringar utanför Tammerfors och i Västnyland. Konceptet planeras också på flera andra håll i landet. Att så är fallet är ingen överraskning om man beaktar de många fördelar som konceptet innebär för alla som medverkar.

– REKO lämpar sig i synnerhet för producenter som har ekologisk produktion och vill hitta konsumenterna som uppskattar produkterna. Modellen passar också mindre producenter som odlar flera olika grödor, säger Snellman. ▀

förberedelser som gäller. Ekologisk odling förutsätter att reagera i tid när ogräs börjar växa. Svåra ogräs ska bekämpas innan de fått fotfäste och spridning. Aktivitet och intresse är nyckelord.

☑ Vad bör en djurgård tänka på?

Det är fortfarande frivilligt att göra animalieproduktionen ekologisk och det sker i så fall med skilt ekoavtal. Om du från början är inställd på att ta djuren med bör du överväga att genomföra en samtidig omläggning av växtodlingen och djuren, vilket är smidigare än att ta djuren med senare.

Stötestenar för en mjölkproducent som planerar övergång till ekomjolk brukar ofta vara kravet på betesgång och förbud på spaltgolv utan anslutning till fast liggunderlag. Dessutom bör fönsterytan (ljusinsläppet) vara minst fem procent av golvytan. Normalt får inga djur hållas fixerade i bås. Tillgång till ekologiskt proteinfoder kan ibland vara problematisk.

☑ Vad bör en spannmålgård tänka på?

Satsa på att få åkrarnas torrläggning i skick, vatten på åkern är ett problem som måste åtgärdas. Genomsläppligheten på åkern kan förbättras, men vattensamlingar, svackor och dylikt skall bort. Bearbeta i möjligast goda förhållanden. Försök få grödor som växer möjligast bra och bryt dåliga valar i tid.

Var uppmärksam med ogräsen, låt inte dem överraska! Kom ihåg bearbetning, slätter och växtval. Håll tillräckligt med grön gödsling i växtföljden,

då får marken vila. Ta reda på om du kan få kompletterande gödsel till vissa grödor. Undvik onödig markpackning vid spridningen av husdjursgödsel. Försök vara förutseende, kontakta andra ekoproducenter och be om tips. Och slutligen, följ med vad som sker på åkern.

Slarva inte med åkerarbetena!

Är du intresserad och vill veta mer?

Kontakta då ekorådgivare i din region:

Ulrika Wikman, Jan-Olof Johnsson (ÖSL)
Torbjörn Lönnfors, Micaela Ström (NSL)
Finska Hushållningssällskapet
Ålands Hushållningssällskap

www.osl.fi
www.nsl.fi
www.fhs.fi
www.landsbygd.ax

Därför valde vi eko - producenter berättar

Foto: Landsbygdens Folk/arkiv

Gösta Lundström, ekologisk spannmålsodlare sedan 2008, Sibbo:

– Jag sadlade om till eko främst på grund av intresse och för att jag inte vill använda konstgödsel och växtskyddsmedel. Det krävdes inte heller några egentliga investeringar och de ekonomiska orsakerna påverkade också mitt beslut.

På sikt är det lönsammare att odla ekologiskt och spannmålspriserna är på en hög nivå i dagsläget. Mitt råd till de som planerar en omläggning är att läsa på och samla så mycket kunskap som möjligt. Man måste också ha ett intresse för odling.

Nina Långstedt, ekologisk spannmålsodlare sedan 2008, Ingå:

– För min del var det flera olika faktorer som sammanföll, men de viktigaste orsakerna var nog ideologisk och etisk övertygelse. Det är en fin känsla att barnen kan springa fritt på åkern och äta ärtkott och det är en fördel att inte vara i gödsel- och bekämpningsföretagens händer.

Som ekoodlare är arbetet intressantare för jag kan själv aktivt påverka resultatet och jag har lyckats bra och inte haft problem med ogräs. Varan som jag odlar är också värdefullare och ekonomiskt har det gått över förväntan.

Mathias Weckström, ekologisk spannmålsodlare och nötköttproducent sedan 1991, Raseborg:

– Jag har vuxit upp med ekologiskt och när jag tog över gården 2004 var det naturligt att fortsätta det som mina föräldrar hade byggt upp. Jag anser också att ekoodling är ett sätt att vårda jorden. Genom att ha växtföljd med vallar och använda kreatursgödsel höjs mull- och kolhalten och på så sätt värnar jag om mitt kapital och framtiden.

Det är också intressant och utmanande att odla ekologiskt och jag tror att det finns potential att utveckla metoderna mycket ännu. Dessutom har vi en mycket stabil kundkrets som värderar våra ekologiska köttprodukter högt så jag ser rätt ljus på framtiden.

Pasi och Anette Hakala, ekologisk köttproducent (Highland Cattle) sedan 2007, Kristinestad:

– Tidigare var vi konventionella mjölkproducenter och det hade krävts stora investeringar att fortsätta. I stället valde vi att satsa på dikoproduktion och att föda upp rasen Highland. Först var bara åkerarealen ekologisk men 2009 beslöt vi att också lägga om köttproduktionen.

Vi både förmedlar kalvar och säljer egna köttprodukter. Vi är nöjda med satsningen på produkter som skiljer sig ur mängden och vi har många trogna kunder och ångrar inte att vi valde att satsa på ekologiskt.

Mats och Paulina Holmqvist, ekologiska nötköttproducenter sedan 2005, Karleby:

– Mina föräldrar gick över till ekologiskt redan 1966 och när vi tog över 2005 var det naturligt att fortsätta den traditionen. Vi har en ideologisk övertygelse och genom att bruka jorden enligt ett ekologiskt tankesätt hålls marken fruktbar. Vi klarar oss utan konstgödsel och kemisk bekämpning och är nästan helt självförsörjande på foder.

Gällande produktionen har vi upplevt ett uppsving och intresset för att köpa våra egna produkter har ökat stadigt de senaste åren. Och det utan marknadsföring. Många tycker om att få komma hit, se djuren och så tycker de att våra produkter är goda.